

La Harkov Jan Endzelin rămâne pînă în anul 1920. În vacanțele de vară a întreprins o serie de cercetări dialectologice, cutreierînd aproape pe întregul teritoriu de limbă letonă. Rezultatele le-a făcut cunoscute în numeroasele sale lucrări de geografie lingvistică, etimologie, toponimie și istorie a limbii. În general, perioada petrecută la Harkov a fost una dintre cele mai fructuoase din viața lui. Dintre cercetările publicate în acest răstimp vom semna aici doar unele, anume pe cele legate de studiul limbilor slave: originea infinitivelor slave comune în — *noti*¹, originea lui *ē*² etc. Tot acum serie monumentală *Lettische Grammatik*³, o gramatică comparată nu numai a limbii letonă, ci a tuturor idiomurilor baltice, operă care i-a asigurat celebritatea în lumea savantă pe plan mondial.

În anul 1920 Jan Endzelin se transferă la Universitatea din Riga, unde ia parte activă la viața culturală a țării. Cu cîțiva colaboratori (A. Ābele, J. Kauliņš, P. Šmits, Ž. Grauds, E. Hauzenberg, F. Jākobsons, L. Paule, J. Plākis, B. Spūlis și J. Turkupulis) editează în anii 1922 și 1925, două volume de toponimie letonă⁴. A redactat, completat și a dus pînă la capăt vasta operă lexicografică inițiată de K. Milenbach: *Lettisch-deutsches Wörterbuch* (4 vol., Riga, 1923—1932). În colaborare cu E. Hauzenberg a publicat două volume de *Completări și cercetări* la acest dicționar (Riga, 1934—1946)⁵. Este un dicționar tezaur și etimologic în același timp de proporții grandioase (în total 5480 pagini).

Între anii 1920—1930 J. Endzelin publică un mare număr de studii de proporții mai reduse, în care dezbate, ca și pînă acum, probleme actuale de lingvistică și indoeuropenistică. A redactat, de asemenea, publicația *Filologu biedribas raksti* (*Studiile Societății filologice*, 20 de volume), în paginile căreia au fost tipărite numeroase studii de limbă.

În anul 1938 prof. Endzelin tipărește lucrarea *Latviešu valodas skaņas un formas* (*Sunele și formele limbii letonă*), care cuprinde fonetica și morfologia istorică a limbii letonă, iar în 1943 și 1944 două gramatici ale limbii vechi prusiene⁶.

După război și-a continuat activitatea la Universitatea și Institutul Pedagogic din Riga. În anul 1945 a publicat o introducere în filologia baltică⁷, iar peste trei ani, un manual de fonetică și morfologie istorică și comparată a limbilor baltice⁸. În anul 1951 reeditează, cu modificări și completări, *Lettische Grammatik*, în limba letonă⁹. În 1952 revine, cu argumente noi, asupra problemei vechilor relații lingvistice balto-slave¹⁰, examinată sub toate aspectele încă în teza de doctorat din 1911. În anul 1956 publică, în colaborare cu elevii săi de la Institutul de limbă și literatură al Academiei Letone de Științe, primul volum (literele A—J) din *Nume de locuri în R.S.S. Letonă*¹¹.

Un loc important în creația lui J. M. Endzelin îl ocupă studiile de dialectologie baltică: letonă, veche prusiană și — într-o mai mică măsură — lituaniană. Tot aici trebuie relevată contribuția valoroasă a autorului în definirea poziției limbii kurone (kurlandeze) în cadrul grupului baltic. Aceste cercetări au constituit un imbold în dezvoltarea dialectologiei baltice în operele unor lingviști ca: K. Būga, R. Trautmann, G. Gerullis, F. Specht, A. Salys, A. Ābele, V. Kiparsky, Chr. Stang, P. Arumaa, J. Otrębski, P. Jonikas, V. Ruķe-Draviņa, K. Dravins ș.a.

Lucrările monumentale ale lui J. M. Endzelin (*Латышские предлоги, Славяно-балтийские этюды, Lettische Grammatik, Latviešu valodas gramatika, Baltu valodu skanas un formas, Latviešu valodas vārdnīca, Latvijas PSR vietvārdi* ș.a.), care prezintă importanță teoretică nu numai pentru lingvistica baltică, ci și pentru slavistică și indoeuropenistică în genere, i-au adus autorului un renume mondial pe deplin meritat. Jan Endzelin a fost ales membru și doctor honoris causa al mai multor academii, universități și asociații lingvistice. Încă din anul 1929 este ales membru corespondent al Academiei de Științe a U.R.S.S., iar în 1946, membru activ al Academiei Letone de Științe. A primit din partea guvernului și statului sovietic înalte distincții (1946, 1953), iar în anul 1954 Premiul Lenin pentru *Latviešu valodas gramatika* și

¹ «Русский Филологический Вестник», vol. 68, fasc. 4, 1912, p. 370—372.

² *Ibid.*, vol. 70, fasc. 3, 1913, p. 109—113.

³ Heidelberg și Riga, 1922.

⁴ *Latvijas vietvārdi*, vol. I, Riga, 1922; vol. II, 1925.

⁵ J. Endzelins un E. Hauzenberga, *Papildinājumi un labojumi K. Milenbacha Latviešu valodas vārdnīcai*.

⁶ Prima în letonă (*Senprāšu valoda. Ievads, gramatika un leksika*, Riga, 1943), alta, în germană (*Altprussische Grammatik*, Riga, 1944).

⁷ *Ievads baltu filoloģijā*, Riga, 1945.

⁸ *Baltu valodu skanas un formas* (Sunetele și formele limbilor baltice). În anul 1957 cartea aceasta a fost tradusă în limba lituaniană: *Baltų kalbų garsai ir formos*, Vilnius.

⁹ *Latviešu valodas gramatika*, Riga, 1951.

¹⁰ *Древнейшие славяно-балтийские языковые связи* «Известия Академии Наук Латвийской С С Р», 1952, nr. 3 p. 33—46, (reprodus și în «Труды Института языка и литературы Академии Наук Латвийской С С Р», vol. II, 1953, p. 67—82).

¹¹ *Latvijas PSR vietvārdi*, Riga, 1956.